

1 Table of Contents

1. Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning.....	2
2. Översikt av strategisammanhanget	3
2.1 Förändringar i strategisammanhanget.....	3
2.2 Perspektiven.....	4
2.3 Sveriges roll i strategisammanhanget	5
2.4 Synergier med andra svenska strategier och aktörer	6
3. Resultatredovisning.....	6
3.1 Sidas bidrag till förändring på strateginivå.....	6
3.2 Stödområde 1. Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet	7
3.3 Stödområde 2. Jämlig hälsa, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt nutrition	12
3.4 Stödområde 3. Miljö, klimat, förnybar energi samt hållbar inkluderande ekonomisk utveckling och försörjning	15
4. Implikationer och rekommendationer	19
4.1 Implikationer.....	19
4.2 Rekommendationer	20
5. Bilagor	21

1. Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning

	2018		2019		2020	
	Mål ¹	Portfölj ²	Mål	Portfölj	Mål	Portfölj
Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet						
MR, demokrati och rättsstatens principer						
Jämställdhet						
Social trygghet						
Demokratisk samhällsstyrning						
Offentliga institutioner						
Hälsa, SRHR samt nutrition						
Hälso- och sjukvård						
Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter						
Näringsintag						
Miljö, klimat, energi samt ekonomisk utveckling						
Naturresurser						
Sysselsättning						
Handel						
Energi						

¹ Bedömning av utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimålen**: Grön: Utvecklingen går framåt; Gul: Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt; Röd: Utvecklingen går bakåt.

² Bedömning av **portföljens relevans**: Grön: Portföljen är relevant; Gul: Portföljen är delvis relevant; Röd: Portföljen är inte relevant.

2. Översikt av strategisammanhanget

Totalt strategibelopp: 2 250 000 MSEK	Utbetalat belopp hittills: 1 417 727 MSEK	Antal insatser 2020: 44

2.1 Förändringar i strategisammanhanget

Utvecklingen i Zambia är till stora delar negativ – med växande ekonomiska problem, minskande demokratiskt utrymme, ökande fattigdom, försvagat hälsosystem och stor utsatthet för klimatförändringar. Vissa ljusglimtar går dock att hitta, men frågan är om de räcker för att i närtid vända den negativa trenden. De zambiska statsfinanserna är under hård press och den totala skuldbördan har ökat till över 100 procent av BNP. Utlandsskulden har vuxit från 1,9 miljarder USD 2011 till 11,5 miljarder USD 2020. Zambia blev i november första landet i Afrika sedan pandemins början att gå statsbankrutt. Makroekonomiska indikatorer pekar åt fel håll med ökad inflation, negativ tillväxt och en valuta i kris. Arbetslösheten ökar, inkomstmöjligheterna minskar och ungdomar och kvinnor som står utanför arbetsmarknaden är de mest utsatta. Människor på landsbygden kommer sannolikt klara sig förhållandevis bättre då de större utsträckning står utanför den formella ekonomin och allt tyder på goda skördar detta år efter två års torka. Den ekonomiska situationen försvåras ytterligare av årets allmänna val och en ovilja av regeringen att fatta tuffa men nödvändiga beslut om åtstramningar under ett valår. Ekonomin domineras fortfarande av gruvindustrin, och en ljusglimt är ökade kopparpriser och ännu inte exploaterade guldfyndigheter som kan bidra till ekonomisk tillväxt.

Fattigdomen fortsätter att öka i Zambia efter många år av tillväxt och fattigdomsminskning. Trendbrottet började 2015 och har tagit fart i spåren av covid-19 och den växande skuldkrisen. Andelen människor som lever på mindre än \$1,90 per dygn har ökat från 55 procent i 2015 till 58 procent i 2020.³ Zambia är ett av världens mest ojämlika länder och det saknas politiska vilja att adressera ojämlikhet.⁴ På landsbygden lever ca 66 procent av befolkningen i fattigdom. Motsvarande andel i urbana områden är 21 procent.⁵ Nästan hälften av Zambias befolkning är under 18 och antalet växer i hög takt.⁶ Under 2020 har covid-19-pandemin försvagat hälsosystemet i Zambia med en uppgång i behandlingsbara infektionssjukdomar och en nedgång i antalet barn som vaccinerats mot allvarliga sjukdomar. Tonårsgraviditeterna har ökat successivt i takt med att skolorna har varit stängda under pandemin.⁷

Det demokratiska utrymmet fortsätter att minska, då staten genom en kombination av rättsliga och praktiska begränsningar hindrar medborgare att fullt åtnjuta sina grundläggande rättigheter.⁸ Insatserna i nästa års allmänna val, inklusive presidentval, är också högre än tidigare inte minst mot bakgrund av det mycket kärva ekonomiska läget. Nervositeten hos regeringspartiet *Patriotic Front* (PF) märks tydligt. Opposition, MR-aktivister, civilsamhällesorganisationer och oberoende media har trakasserats, stängts ner. I några fall har vi sett arresteringar och gripanden samt våld av s.k. kaders kopplade till regeringspartiet. Det finns också en ökad risk för social oro och protester med plundring av mataffärer och angrepp på ledande politiker som inte setts sedan 1980-talet. Störst risker finns i förstäder och slumliknande områden runt om hela Lusaka och andra större städer. Korruptionen förblir utbredd i Zambia

³ World Bank GEWEL Financing Plan, 2021.

⁴ Oxfam & Development Finance International, The Commitment to Reducing Inequality Index 2020, s. 49.

⁵ Global MPI Country Briefing 2020: Zambia, OPHI, July 2020.

⁶ United Nations Joint Programme on Social Protection in Zambia.

⁷ Eastern province data on teenage pregnancies and abortion, 21 August 2020.

⁸ <https://monitor.civicus.org/>, June 2020.

som rankas 117 av 180 länder i Transparency Internationals 2020 Corruption Perception Index, en försämring från plats 87 år 2016.⁹

Dessutom är Zambia särskilt utsatt för klimatförändringar, eftersom dess ekonomi är beroende av naturresurser, majoriteten av befolkningen bor på landsbygden och över sextio procent av Zambias befolkning lever från jordbruket. Zambias klimat är vanligtvis mycket varierande, men klimatförändringarna gör att extrema väderhändelser, såsom torka och översvämningar, blir mer frekventa och intensiva. Även om nederbördsnivåerna totalt sett inte förväntas öka i Zambia, beräknas klimatförändringarna resultera i mer frekventa, svåra nederbördsperioder och en genomsnittlig ökning av temperaturen med 1,2 - 3,4 grader Celsius till år 2060. Zambia har en stor outnyttjad potential för jordbruksproduktion, men en stor variation i vädret påverkar jordbruket negativt. Klimatförändringar kan förväntas minska takten som hushållen lämnar fattigdom och ökar risken för att falla tillbaka i fattigdom.¹⁰ Till exempel drabbades en stor del av landet av torka 2019 vilket ledde till att majsproduktionen minskade med över 50 procent och över 2,3 miljoner människor hamnade i akut matosäkerhet.¹¹ Undernäring är fortsatt en allvarlig utmaning men andelen barn som lider av hämmad fysisk och mental utveckling (stunting) till följd av undernäring har minskat från 40 procent år 2014 till 35 procent 2018 av barn under fem år.¹²

2.2 Perspektiven

Sida använder perspektiven som ett verktyg för att identifiera och hantera målkonflikter och främja synergier inom utvecklingssamarbetets tematiska delar, och har sedan ett par år tillbaka gjort en särskild satsning på perspektiven. Detta innebär bland annat en systematisk uppföljning varje kvartal av hur väl perspektiven integreras i de olika strategimålen. Satsningen har varit framgångsrika vad gäller fattiga människors perspektiv, rättighetsperspektiv och jämställdhetsperspektiv. Svårare har det varit för miljö- och klimatperspektiv på grund av covid-relaterade omfördelningar till social trygghet och hälsostöd.

Fattiga människors perspektiv - 2018 gjorde Sida en MDPA som beskrev vem som är fattig, hur och varför. Analysen följdes upp av regelbundna fältbesök av hela det bilaterala teamet där syftet var att bättre förstå just fattiga människors perspektiv genom bland annat gemensamma intervjuer och reflektioner. Som en del av den fördjupade översynen har Sida under hösten 2020 uppdaterat MDPA och kartlagt samtliga insatser utifrån de fyra dimensionerna av fattigdom. Kartläggningen visade att cirka 60 procent av insatserna påverkade fattiga människor direkt (till exempel genom kontantstöd) och 40procent indirekt (till exempel genom kapacitetsutveckling av institutioner). Kartläggningen visade även att insatser inom stödområde 1 (förutom just kontantstödet inom 1.3 Social trygghet) och stödområde 3 når oftast de allra fattigaste genom andra aktörer (det vill säga indirekt).

Rättighetsperspektivet integreras genom insatshantering både i beredning och uppföljning. I början av strategin (2018) hade mindre än hälften av alla insatser demokrati och mänskliga rättigheter som huvud- (15 procent) eller delsyfte (32 procent). Andelen insatser med demokrati och mänskliga rättigheter som huvudsyfte har ökat till 38 procent och delsyfte minskat till 15 procent. Sammanlagt är det en ökning från 47 till 53 procent. Förutom insatshantering integreras rättighetsperspektivet genom vår analys av fattigdom där makt och röst är en av fyra dimensionerna av fattigdom.

Jämställdhetsperspektivet - under operationaliseringen av strategin identifierades en särskild prioritering att i större utsträckning nå de mest utsatta, särskilt kvinnor. Helpdesken för jämställdhet har använts både vid beredning och uppföljning av insatser, vilket ökat kunskapen både hos Sida och partnerorganisationer

⁹ Transparency International Corruption Perception Index för åren 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.transparency.org/country/ZMB>.

¹⁰ World Bank GEWEL Financing Plan, 2021; World Bank Systematic Country Diagnostic, 2018, s. 11.

¹¹ IPC, ACUTE FOOD INSECURITY ANALYSIS REPUBLIC OF ZAMBIA, May 2019 – March 2020.

¹² <https://www.unicef.org/zambia/nutrition>

och möjliggjort ökad integration av detta perspektiv. Prioriteringen har följts upp kvartalsvis inom varje stödområden och nya insatser och/eller inriktningar på befintliga insatser har finansierats. Andelen insatser med jämställdhet som huvud- eller delsyfte har ökat från 84 procent 2018 till 94 procent 2020.

Miljö- och klimatperspektivet - Sedan början av strategiperioden har Sida haft en särskild satsning på resiliens och de konsekvenser som klimatförändringarna medför för människor som lever i fattigdom. Detta ska beaktas i alla insatser. Andelen insatser som har miljö som huvud- eller delsyfte har dock minskat från 45 procent 2018 till 35 procent 2020. Detta förklaras framförallt av covid-relaterade omfördelningar till social trygghet och hälsostöd och därmed minskade utbetalningar till insatser inom miljö och klimat.

Konfliktperspektivet har inte varit så framträdande i Zambia men med ökad politisk polarisering har risken för konflikter ökat sedan början av strategiperioden. Andelen insatser som har konflikt som huvud- eller delsyfte har ökat från 4 procent 2018 till 9 procent 2020. Vi kommer att integrera konfliktperspektivet i större utsträckning särskilt under mål 1 i fortsättningen.

Resiliensperspektivet har stärkts i portföljen genom stöd till insatser för klimatsmart jordbruk med metoder som fungerar trots negativ klimatpåverkan. Det förväntas öka hushållens motståndskraft mot olika typer av kriser och chocker, vilket direkt gynnar människor som lever i fattigdom. Detsamma gäller två större insatser om socialt skydd och två insatser för att stärka nutrition.

2.3 Sveriges roll i strategisammanhanget

Som det framgår av tabell 1 nedan utgör bistånd en relativ liten andel av den zambiska statsbudgeten. Detta är ett resultat av Zambias ekonomiska utveckling de senaste decennierna. Samtidigt är biståndets bidrag mer betydande än vad som framgår av statistiken. I princip 100 procent av statsbudgeten går till avbetalningar och räntor på lån samt till personalkostnader vilket gör att bistånd kan vara avgörande för det faktiska verksamheter i staten. När Zambia klassades som lägre medelinkomstland av OECD 2011 valde många givare (bland annat Norge, Danmark, Nederländerna och Kanada) att fasa ut sitt stöd. Sverige är därför en av få återstående bilaterala givare och vår relativa betydelse har ökat. Sverige är idag den femte största givaren och näst största bilaterala givaren, efter USA.

Tabell 1. Givarkontext

Biståndets (totala) andel av statsbudgeten utgör: 3,8 procent (2018, OECD DAC)	Sveriges andel av det totala biståndet utgör 5,9 procent (2018, OECD DAC)
	Gemensamma EU-strategin gäller 2014- 2020
De fem största givarna (organisationer och/eller länder) är: USA, IDA, Globala fonden, Sverige och Storbritannien (2018, OECD DAC)	Sverige är den 5:e största givaren. Av EU MS är Sverige den största givaren.

Sverige är en mycket aktiv partner i givarsamordningen i Zambia, och var 2019-2020 med i ledartrojkan för gemensamma givargruppen, CPG. Under första halvåret 2020 var Sverige ordförande för CPG och spelade då en viktig roll för koordineringen av responsen på Covid-19. Sverige är även aktivt inom givargemensamma tematiska undergrupper inom jordbruk, energi, sociala trygghetssystem, hälsa, demokrati och god förvaltning samt jämställdhet. Dessutom har Sverige en ledande roll i en givargemensam task force inom förnybar energi där även zambiska myndigheter deltar. Sverige samfinansierar ett antal större insatser, såsom ett statligt stöd på hälsoområdet med USAID, ett stort nutritionsprogram med Storbritannien, Tyskland, USAID och EU, samt ett stöd för socialt skydd tillsammans med Storbritannien. Ingen gemensamhetsprogrammering görs ännu mellan EU och medlemsländerna. Ett ökat intresse för koordinering har dock visats från EU:s sida under det senaste året och Sverige är mycket aktiv i processen att utarbeta EU:s nya fleråriga biståndsprogram. Förutsättningarna

för samarbete bedöms som goda under kommande strategi. Få EU-länder har dock betydande utvecklingssamarbete i landet.

Sverige har en stark normativ roll i Zambia. Svenskt bistånd sticker ofta ut inom områden där normativ förändring är av stor vikt, som jämställdhet och mänskliga rättigheter. Sverige har en stark och respekterad normativ roll i förhållande till andra internationella givare och multilaterala institutioner. Svenskt bistånd värderas även högt för sin flexibilitet, sitt långsiktiga fokus och sitt engagemang för principer för utvecklingseffektivitet som ägarskap och kärnstöd. Det har skett en långsam övergång från direkt stat-till-stat-samarbete mot andra partners inklusive multilaterala organisationer, internationella icke-statliga organisationer och svenska myndigheter. Detta skifte är en följd av flera olika faktorer, inklusive tidigare korruptionsskandaler, det krympande demokratiska rummet och en vilja att testa nya och innovativa förändringsprocesser.

2.4 Synergier med andra svenska strategier och aktörer

Det bilaterala teamet samarbetar med det regionala SRHR-teamet kring normativ dialog inom hälsofinansiering och allsidig sexualundervisning för att flytta fram SRHR-agendan i Zambia. Stödet för förnybar energi är direkt kopplat till Power Africa-initiativet för förnybar energi i södra Afrika, som inbegriper energieffektivitet och energitransmission i SADC och EAC. Medel är även allokerade från kapacitetsutvecklingsstrategin, främst bestående av internationella utbildningsprogram ITP, samt stöd genom svenska organisationer i det civila samhället. Sida har en regelbunden dialog med svenska civilsamhällesorganisationer verksamma i landet.

Ambassaden har också arbetat med bredare relationer under ett flertal år, vilket innebär samarbete med andra svenska myndigheter och företag. Myndighetssamarbete med Statistiska Centralbyrån och Kemikaleinspektionen har inletts under 2020 och ett nytt samarbete med Naturvårdsverket planeras för 2021. Även Kommerskollegium har tagit inledande kontakter för ett projekt om handelshinder. Samarbete med Volvo inom yrkesutbildning samt ett projekt där Diakonia arbetar med gruvföretag inom företagsledning och mänskliga rättigheter pågår. Nätverket för hållbart företagande, initierat av ambassaden, ska fortsätta i möjligaste mån, givet de förändrade förutsättningarna på grund av covid och den ekonomiska krisen. En kraftig nedgång kan skönjas (-46 procent) av svensk export till Zambia mellan januari och september 2020 jämfört med motsvarande period 2019, dels på grund av pandemin men också med anledning av den kraftigt försämrade ekonomin och skuldsituationen.

3. Resultatredovisning

3.1 Sidas bidrag till förändring på strateginivå

Den fördjupade översynen utmynnade i bedömningen att svenskt utvecklingsbistånd är fortsatt relevant för människor som lever i fattigdom i Zambia, och överlag framgångsrikt för att förbättra situationen för människor som lever i fattigdom. Cirka 60 procent av Sidas insatser i Zambia når människor som lever i fattigdom direkt medan 40 procent når dem indirekt genom långsiktig institutionell förändring.¹³ Utmaningar kvarstår i att nå de fattigaste, särskilt på landsbygden, då fysiskt avstånd och dålig infrastruktur ofta gör det svårt att nå ut till dem. Svenskt bistånd har lyckats nå de fattigaste genom insatser inom socialt skydd och hälsa, medan det är svårare att nå dem när det gäller stöd till civilsamhället, ekonomisk utveckling och miljö. Cirka 37 procent av insatserna riktar sig till

¹³ Baserad på Sidas egen kartläggning från 2020.

landsbygdsområden medan ytterligare 51 procent av insatserna riktar sig mot både landsbygd och stadsområden.

Sidas bidrag till strategiområde 1, Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet, utgår ifrån en förändringsteori om att *utvecklingen mot ett demokratiskt samhälle i Zambia kommer att ske genom en kombination av krav från social mobilisering, som kommer att äga rum i en kontext av minskad ojämlikhet, samt väldefinierade, formella mekanismer för ansvarsutkrävande*. Då fattigdomen fortsätter att vara hög i Zambia behöver landet behandla problemet såväl ur ett jämlikhetsperspektiv, som ur ett ekonomiskt perspektiv och ett rättighetsperspektiv. Att utforma ett robust och hållbart system för social trygghet är viktigt för att säkerställa att ingen lämnas utanför utvecklingen. Som beskrivs nedan går utvecklingen mot samtliga strategimål under strategiområde 1 bakåt eller står stilla. Sida bedömer dock att portföljen och vår förändringsteori är fortsatt relevant.

Strategiområde 2, Jämlik hälsa, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt nutrition, har en förändringsteori som fokuserar på *effektiv styrning och en förmåga att nå ut till alla med förebyggande sjukvård, hälsofrämjande åtgärder och vård till de fattigaste och mest utsatta i samhället*. Orsakerna till flera av problemen är ett svagt hälsosystem som karaktäriseras av strukturell ojämställdhet, knappa och ojämnt fördelade finansiella resurser i en miljö som präglas av ett flertal negativa sociala normer. Hälsa och tillgång till sjukvård av god kvalitet varierar stort beroende på faktorer som kön, inkomst, näringsintag, utbildningsnivå och var du bor, vilka alla blir avgörande för hälsoutfallet. Utvecklingen mot strategimålen går bakåt för två av tre mål och är oförändrad för det tredje. Portföljen bedöms som relevant och väl anpassad till kontexten trots utvecklingen.

Sidas bidrag till strategiområde 3, Miljö, klimat, förnybar energi samt hållbar inkluderande ekonomisk utveckling och försörjning bygger på en förändringsteori om att *inkluderande och hållbar ekonomisk utveckling kräver ökad motståndskraft (särskilt mot miljö- och klimateffekter och ekonomiska chocker) i landsbygdsområden i och omkring snabbt växande stadsområden, ökad tillgång till förnybar energi och förbättrade möjligheter till inkomster, särskilt för kvinnor och unga*. Genom att arbeta inom jordbruks- och energisektorer med starkt fokus på miljö, klimat och resiliens, kommer livsmedelstrygghet och försörjningsmöjligheter att förbättras. Som beskrivs nedan går utvecklingen mot tre av fyra strategimål bakåt, för det fjärde är den oförändrad. Sida anser ändå att vi bidrar till att tackla dessa utmaningar med en väl sammansatt, relevant portfölj samt påverkan genom en bredare roll.

Fördelningen per stödområde för 2020 var 37 procent för stödområde 1, 34 procent för stödområde 2 och 28 procent för stödområde 3. Sida eftersträvar en någorlunda jämn fördelning mellan stödområdena, men covid-relaterade omfördelningar till social trygghet och hälsosektorn ledde till en övervikt mot stödområde 1 och 2.

3.2. Stödområde 1. Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet

Mål 1.1. Förbättrad kapacitet och ökat demokratiskt utrymme för att kunna verka för och stärka mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

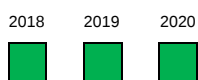
	2018	2019	2020
Strategimål			

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet varken går framåt eller bakåt. CIVICUS *civic space monitor*¹⁴ betraktar Zambia som "begränsat" (obstructed) vilket innebär att det demokratiska utrymmet

¹⁴ <https://monitor.civicus.org/>, June, 2020

anses begränsat av maktbärare, som genom en kombination av rättsliga och praktiska begränsningar hindrar medborgare att fullt ut njuta de grundläggande rättigheterna. Ett omtvistat förslag att ändra konstitutionen och att utöka befogenheterna för den verkställande makten misslyckades tack vare oppositionen från civila samhället, inklusive Law Association of Zambia. Även om medborgarna i viss utsträckning kan organisera sig och samlas är de utsatta för frekvent användning av våld av brottsbekämpande organ, inklusive selektiv tillämpning av ordningslagstiftningen till förmån för regeringspartiets anhängare. Det finns visst utrymme för icke-statliga medier och redaktionellt oberoende, men samtidigt utsätts mediehus för trakasserier. Zambias ranking i World Press Freedom Index minskade 48 platser mellan 2013 och 2020 och dess pressfrihet rankas nu som ”dålig”.¹⁵ Möjligheter finns dock för CSO:er, opposition och medborgare att delta i demokratiska processer. Ett positivt exempel som öppnar upp för ett formaliserat engagemang för ett bredare spektrum av icke-statliga aktörer, bland annat CSO:er, är de nationella plattformarna för utvecklingsplanering. Å andra sidan krymper det demokratiska rummet kontinuerligt under covid-pandemin där nya lagstadgade instrument har införts för att ytterligare begränsa att samlas och röra sig fritt och gjort de fattiga mer sårbara.¹⁶

Portfölj

Sida bedömer att portföljen fortfarande är relevant och flexibel nog för att svara mot Zambias utvecklingsutmaningar. Den omfattar tre insatser (samt fyra kopplade insatser) med ett utfall på 39,9 miljoner kronor år 2020.¹⁷ Sida prioriterar fortsatt att stärka medborgarnas deltagande och krav på mänskliga rättigheter och demokrati; det civila samhället; media; och politisk dialog. År 2019 uppdaterades operationaliseringsplanen för att inkludera juridiskt stöd till människorättsförsvarare och strategiska offentliga tvister med tanke på den ökade trakasserierna av CSO-aktörer i Zambia. Denna justering gjordes inom ramen för ett redan befintligt stöd till Action Aid Zambia (AAZ) som syftar till att stärka medborgarnas deltagande genom vidareförmedling till lokala organisationer och aktivister. I januari 2020 inlämnade Chapter One Foundation en framställan till konstitutionella domstolen som utmanade beslutet att ändra Zambias konstitution på det sätt som föreslogs. En människorättsförsvarare som arresterades på anklagelser om olaglig församling medan hon höll möten om mänskliga rättigheter, representerades av Chapter One Foundation och frikändes i augusti 2020. Båda dessa aktiviteter möjliggjordes genom stöd från AAZ. AAZ och dess partner lobbade framgångsrikt bland gräsrotter och parlamentsledamöter från olika utskott för att informera och skapa debatt om viktiga juridiska och konstitutionella lagförslag.¹⁸ AAZ har också mildrat effekterna av covid-19 genom att öka medvetenheten bland medborgare om förebyggande och skyddande legala mekanismer med fokus på kvinnor och ungdomar samt att säkerställa ansvarstagande och transparens i hanteringen av statens covid-19-resurser. AAZ:s partner, People Process on Housing and Poverty In Zambia (PPHPZ) genomför också ett covid-relaterat projekt som syftar till att bygga kapacitet bland invånare i slumområden och på landsbygden för att garantera deras säkerhet, hälsa och välbefinnande. Under 2020 har nya avtal tecknats med BBC Media Action och Save the Children. Dessa tre samarbetspartner är alla vidareförmedlare som genomför program, bygger kapacitet och beviljar stöd till lokala CSO:er vilket gör att Sida kan nå mindre organisationer och nätverk på ett flexibelt och träffsäkert sätt.

¹⁵ 2020 World Press Freedom Index, Reporters Without Borders (<https://rsf.org/en/zambia>).

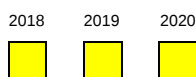
¹⁶ Statutory instruments number 21 and 22.

¹⁷ Portföljen består av Action Aid CSO Support (11623), BBC Media Action (11166) och Save the Children (13377) (samt kopplade insatser Strengthened Accountability Programme II (Diakonia), National Legal Aid Clinic for Women, UNDP valstöd och Carter Center).

¹⁸ The lobbying focused on the Constitutional Amendment Bill 10; Planning and Budgeting Bill; Mining operations and the APRM.

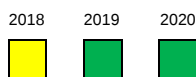
Mål 1.2: Ökad jämställdhet särskilt avseende politiskt deltagande och ekonomisk egenmakt.

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet varken går framåt eller bakåt. Bristen på jämställdhet är fortsatt utbredd vilket framgår av en hög förekomst av könsbaserat våld, högre andel kvinnor än män som lever i fattigdom, hög mödradödlighet, dålig tillgång till produktiva resurser för kvinnor samt en låg andel kvinnor i beslutsfattande positioner. Zambias Gender Inequality Index (GII) är fortfarande högt på 0,54 med en ranking på 131, av 162 länder. Trots många års ansträngningar från både zambiska och utländska organisationer kvarstår problemet främst på grund av de rådande sociala normerna. Det dubbla rättssystemet, som erkänner sedvanerätt parallellt med nationell lag, bevarar ojämlikhet. Det har skett en viss förstärkning av den rättsliga och politiska miljön för jämställdhet, bland annat genom antagandet av Gender Equity and Equality Act No. 22 från 2015 och Anti-Gender Based Violence Act från 2011. Den förstnämnda har inte implementerats medan den senare delvis har implementerats. Det har också funnits ett starkt ledarskap av presidenten när det gäller arbetet mot barnäktenskap.

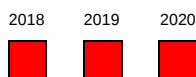
Portfölj

Sida bedömer portföljen som relevant med tanke på utvecklingen i landet och kvinnors politiska deltagande i kommande val 2021. År 2020 levererade fyra insatser (samt tre kopplade insatser) mot målet med ett utfall på 31,1 miljoner kronor.¹⁹ Sidas strategi är både att säkerställa att alla strategiområden bidrar till jämställdhet genom integrering och genom riktade insatser, såsom stöd till kvinnorätsorganisationer att arbeta med underliggande orsaker till könsskillnader. Stödet till kvinnorörelsen genom Non-governmental Gender Organisations' Coordinating Council (NGOCC) är därför den viktigaste insatsen på detta område, kompletterat av andra CSO-initiativ. NGOCC har fortsatt att fokusera på att stärka kvinnors och flickors rättigheter när det gäller kvinnors ekonomiska egenmakt, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), kvinnors politiska deltagande och klimatförändrings åtgärder. Resultaten inkluderar 2747 flickor som har skyddats från barnäktenskap sedan 2018 och förts tillbaka till skolan i två provinser. Detta gjordes genom att engagera lokalsamhällen och traditionella ledare. Tyvärr har under samma period observerats att vissa flickor ingått äktenskap efter att skolor stängts på grund av covid-19.²⁰ National Legal Aid Clinic for Women (NLACW) har fortsatt att tillhandahålla juridiska tjänster för utsatta kvinnor, med 134 domstolsbeslut 2020, varav 114 (85 procent) dömdes till förmån för deras klienter.²¹ Två nya insatser med fokus på könsbaserat våld och det kommande valet 2021 påbörjades 2019, men genomförandet har försenats på grund av covid-19. Ett antal bidrag som genomförts inom andra strategiska mål, inklusive relaterade till SRHR, näringsintag, ekonomisk integration och kvinnors ekonomiska egenmakt, bidrar också till detta strategimål.

Mål 1.3: Ökad social trygghet för människor som lever i fattigdom.

Strategimål

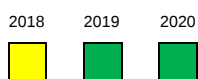
¹⁹ Portföljen består av Non-governmental Gender Organisations' Coordinating Council (11441), National Legal Aid Clinic for Women (11684), UN GRZ Gender-based Violence (11682) och Carter Center (13818) (samt kopplade insatser UNDP valstöd, Women's Economic Empowerment och Women and Youth in Financial Inclusion).

²⁰ NGOCC Six Monthly Report, July 2020: Pg 19.

²¹ Insatsnummer: 11684.

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går bakåt. Människors sociala trygghet har inte ökat under året. Regeringens flaggskeppsprogram - Social Cash Transfer program – vilket utgör grunden för det integrerade systemet för social trygghet i Zambia, fortsätter att vara kraftigt underfinansierat. Hittills har endast cirka 10 procent av de budgeterade medlen för 2020 gjorts tillgängliga.²² Övriga satsningar i sektorn är också underfinansierade och deras genomslag begränsas när kontantstöd inte ges. covid-19 - pandemin har påverkat landets inkomster negativt och har samtidigt ökat behovet av social trygghet bland fattiga och utsatta i landet. Torka och översvämningar har också bidragit till en försämrad situation, särskilt för de fattigaste delarna av befolkningen. Emergency Cash Transfer för hushåll drabbade av torkan har varit ett framgångsrikt avbrott mot den negativa trenden eftersom genomförande partner har kunnat slutföra den andra och sista betalningen under året.

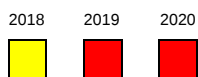
Portfölj

Sida bedömer att den nuvarande portföljen är relevant och i linje med strategi och implementeringsplan. Tre initiativ levererade mot målet under året med ett utfall på 78,8 miljoner kronor år 2020.²³ Sida samordnar nära med andra aktiva partners i sektorn, främst UNICEF, Världsbanken och FCDO, men också USAID och Irland, för att maximera effekterna på såväl policy som praxis. Projektet Keeping Girls in School har förbättrat riskhanteringen kring könsbaserat våld i skolmiljön i Zambia tack vare en Sida-finansierad studie. Arbetet med att genomföra studiens rekommendationer kommer att finansieras av Världsbankens Girl's Education and Women's Livelihood (GEWEL)-projekt som Sida stöder genom en Multi-Donor Trust Fund.²⁴ Den andra fasen i FN:s gemensamma program för social trygghet (UNJPSP II) har bidragit till lanseringen av Zambias integrerade sociala skyddsnätssystem (ZISPIS) i 17 distrikt och till genomförandet av piloter för klagomålmekanismen.²⁵ Dessutom har 90 202 hushåll fått Drought Emergency Cash Transfers i respons mot den allvarliga torkan 2019.²⁶ 2020 beslutade Sida att återkräva 7,6 miljoner kronor från Zambias regering på grund av missbruk av medel i en tidigare insats för att stödja sociala kontantöverföringar. Pengarna har återbetalats i sin helhet och ärendet kommer att avslutas.

Mål 1.4. Förbättrade förutsättningar för demokratisk samhällsstyrning, minskad korruption, ökat ansvarstagande och ansvarsutkrävande i offentliga institutioner.

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går bakåt. Utvecklingen gällande demokratisk samhällsstyrning har under året varit negativ med ökad intolerans mot oppositionella politiska åsikter. Minskande tillväxt, en ökande skuldbörda och covid-19 har bidragit till att mycket få resurser finns tillgängliga för investeringar i sociala sektorer som utbildning, social trygghet och hälsovård. Detta försämrar möjligheterna att utkräva ansvar och kontroll. Korruptionen förblir utbredd och endemisk i Zambia som rankas 117 av 180 länder i Transparency Internationals 2020 Corruption Perception Index, en

²² Samtal med UNICEF kontor i Zambia, september 2020.

²³ Portföljen består av Keeping Girls in School (13450), Girl's Education and Women's Livelihood (12888) och FN:s gemensamma program för social trygghet (12889).

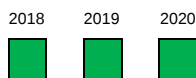
²⁴ ZAMBIA: Girls' Education & Women's Empowerment & Livelihoods GEWEL Project – Rapid Assessment of the Keeping Girls in School (KGS) Initiative, March 2020.

²⁵ UN Joint Programme on Social Protection (UNJPSP II) is a joint commitment of UNICEF, ILO and WFP and focuses on building capacity and strengthening systems, in particular those linked to the Social Cash Transfer programme.

²⁶ UN Joint Programme on Social Protection in Zambia - UNJPSP II PROGRESS REPORT August 2019-December 2019.

försämring från tidigare år vilket visar en negativ trend (plats 113 år 2019, plats 105 år 2018, plats 96 år 2017, plats 87 år 2016).²⁷

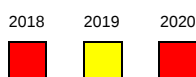
Portfölj

Portföljen bedöms vara relevant då den riktar sig både mot efterfrågan och utbudssidan av ansvarsutkrävande. Under året bidrog tre insatser till målet med ett utfall på 23,8 miljoner kronor.²⁸ Ansatsen är att stödja strategiska offentliga kontrollinstanser för att på så vis öka den offentliga sektorns ansvarstagande och lyhördhet för rättighetsbärare. Stöd till den zambiska riksrevisionen (OAG) har förbättrat effektiviteten och kvaliteten på granskningen av nationalräkenskaperna och även revisioner av statliga och andra lagstadgade organ. OAG och andra kontrollinstanser fortsätter att vara allvarligt underfinansierade, vilket delvis är kopplat till statens bristande ekonomi. Ett komplementär samarbete med det norska riksrevisionen fasades tyvärr ut 2020. Kärnstöd till Transparency International Zambia (TI-Z) har resulterat i samarbete med viktiga offentliga institutioner som Anti-Corruption Commission och Zambia Police Service. TI-Z:s samarbete med polisen resulterade i ”Whistleblowers and Gifts” policyer som svar på den dåliga rankningen av polisen på Zambia Bribe Payers Index (ZBPI).²⁹ TI-Z har också stöttat Road Transport & Safety Agency (RTSA) för att utarbeta integritetskommittéer i södra och centrala provinser, ”Whistleblowers and Gifts” -policyer och granska deras etiska kod. Förbättringar av tillgång till vatten i Kapiri Mposhi som ett resultat av samhällsengagemang är också ett konkret exempel på resultatet av TI-Z-stöd genom deras Transparency Action Groups (TAG). Trots det krympande demokratisk utrymme beslutades även om ett givargemensamt valstöd genom UNDP för att ge en starkare insyn i och för att stötta den demokratiska processen.³⁰

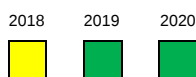
Mål 1.5: Stärkt kapacitet i offentliga institutioner, inklusive kapacitet att mobilisera ytterligare aktörer och resurser för hållbar utveckling.

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går bakåt. Kapaciteten hos offentliga institutioner hämmas av brister framförallt gällande strategiskt ledarskap och styrning samt underfinansiering av verksamhet och personal. Statens svåra ekonomiska situation begränsar kraftigt myndigheternas möjligheter att bedriva sin verksamhet med hög kvalitet. Den växande statsskulden inklusive landets statsbankrutt, tillsammans med ökad korruption ger försämrade kreditvärdighet och begränsar Zambias möjligheter att mobilisera aktörer och resurser. Covid-19-pandemin har ytterligare försämrat regeringens ekonomiska situation och gjort genomförandet av de offentliga institutionernas mandat svårare och mer komplicerat.

Portfölj

Sidas bedömning är att portföljen består av en bra blandning av insatser som gör den relevant och i linje med strategi och operationaliseringsplan. Under året levererade två insatser (samt tre kopplade insatser)

²⁷ Transparency International Corruption Perception Index för åren 2016, 2017; 2018, 2019. <https://www.transparency.org/country/ZMB>.

²⁸ Portföljen består av Zambiska riksrevisionen OAG (11460), Transparency International Zambia (11964) och UNDP valstöd (12707).

²⁹ Transparency International Zambia (TI-Z) survey that assesses citizens' experience of bribery as they seek public services.

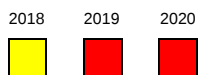
³⁰ Beslut om stöd till valstöd: 2021 UNDP Zambia Basket Fund.

till delmålet med ett utfall på 2,9 miljoner kronor.³¹ Diakonia har samarbetat med CSO:er, lokala förvaltningar och gruvföretag för att mobilisera ytterligare resurser för offentliga tjänster i fattiga stadsdelar i resursrika områden i landet. I Kimasala Ward i Solwezi lyckades ungdomar framgångsrikt övertyga ministeriet för ungdoms-, idrotts- och barnsutveckling att bygga en ny ungdomslokal.³² Flera insatser omfattar myndighetssamarbete eller institutionsbyggande - samarbetet mellan SCB och Zambias statistikbyrå (Zamstats) inleddes 2020 men har betydande förseningar på grund av covid-19-relaterade restriktioner. Ett samarbete mellan Kemikalieinspektionen och Zambias naturvårdsverk inleddes 2020. Betydande ansträngningar för att bygga upp kapacitet i offentliga institutioner ingår inom ramen för FN-program till stöd för social trygghet och könsbaserat våld. Stödet till hälsovårdsministeriet (SA2) inkluderar också en stor komponent om institutionsbyggande. Sidas arbete i Zambia genererar ytterligare resurser, främst från privata aktörer inom förnybar energi inom ramen för Beyond the Grid Fund.

3.3 Stödområde 2. Jämlik hälsa, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt nutrition

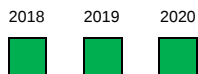
Mål 2.1. Ökad och jämlik tillgång till hälso- och sjukvård med fokus på kvinnor, ungdomar och barn.

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går bakåt. Året har karaktäriserats av covid-19-pandemin vilket fått märkbara konsekvenser för hälsosystemet i Zambia. Det första kvartalet inleddes relativt positivt med att statens månatliga utbetalningar till den lokala sjukvården återupptogs efter de allvarliga nedskärningarna under fjolåret. Zambia rapporterade sitt första covid-fall i mitten av mars 2020 och smittan är nu spridd över hela landet med över 100 distrikt och över 50 000 rapporterat fall. Sedan mitten av december 2020 genomgår Zambia en ”andra våg” med kraftig uppgång i antalet fall. Hälso- och sjukvården har tvingats anpassa verksamheten genom att omfördela personal till de sjukhus som tar emot allvarligt covidsjuka. Det saknas såväl tillgång på syrgasutrustning för covid-patienter som skyddsutrustning för personal och det råder global konkurrens om det begränsade utbudet. Den direkta påverkan på primärhälsovården är i dagsläget svår att överblicka men det går att skönja en nedgång i nyckelindikatorer som andel sjukhusfödslar och tidig mödrahälsovård mellan 2019 och 2020.³³ Slutsatsen är att människor undviker att söka vård pga. rädsla för covid-19 vilket resulterar i en uppgång i behandlingsbara infektionssjukdomar och nedgång i antalet barn som vaccinerats mot allvarliga sjukdomar. Bristen på basläkemedel, vaccin och preventivmedel är fortsatt stor vilket sannolikt påverkar andelen oönskade graviditeter och osäkra aborter. Rapporter gör gällande att tonårsgraviditeterna successivt har ökat i takt med att skolorna stängts i landet.³⁴ Zambia ingår i det globala coronavaccin-initiativet Covax och förväntas få tillgång till coronavaccin för 20 procent av befolkningen. Zambia söker finansiering från Världsbanken för att komplettera och nå ut till fler grupper i samhället.

Portfölj

Bedömningen är att portföljen är fortsatt relevant då flexibilitet har möjliggjort en anpassning till den rådande pandemin och dess effekter. Portföljen har utökats med två nya insatser vilket innebär totalt fem

³¹ Portföljen består av Strengthened Accountability Programme II Diakonia (11624) och Samarbetet mellan SCB och Zambias statistikbyrå Zamstats (13015) (samt kopplade insatser UNDP valstöd, RMNCAH och Rolling Audits of RMNCAH).

³² Interim write-up from Diakonia in email, 11 September 2020.

³³ PPT by Directorate of M&E, Ministry of Health at Policy meeting 9 Sep 2020.

³⁴ Eastern province data on teenage pregnancies and abortion, 21 August 2020.

pågående insatser (samt en kopplad insats) med ett utfall på 72,4 miljoner kronor under 2020.³⁵ Inom samtliga insatser har det på olika sätt gjorts justeringar och omprioriteringar i verksamheten för att anpassa till covid-19 situationen. Mot denna bakgrund avtalades ett utökat stöd om ytterligare 15 miljoner kronor till UNICEF för inköp av basläkemedel, vaccin samt skyddsutrustning för sjukvårdspersonal. Utöver inköp och distribution av livsnödvändiga mediciner genomförs renovering av ett fåtal syrgastankar vid centrala sjukhus för behandling av covid-patienter och nyfödda barn med andningsbesvär. Pandemin har krävt omprioriteringar i det pågående stödet till hälsoministeriet - Reproductive, Maternal, Newborn, Child, Adolescent Health and Nutrition (RMNCAH-programmet) med mer fokus på lokala inköp av förnödenheter och uppsökande hälsoservice och mindre på utbildningar, uppföljningsresor och handledning.³⁶ Gravida kvinnors tidiga mödravårdsbesök har exempelvis ökat från 29 procent 2019 till 38,4 procent 2020 i östra provinsen.³⁷ Under de första månaderna av 2020, höll den södra provinsen en 3 dagars utbildning för 110 volontärer för att stödja genomförandet av barnvaccinationsprogrammet.³⁸ Ett samarbete med Zambias universitet om en analytisk studie kring ojämlikheter i hälsa ska bidra till att stärka fattigdomsinriktningen på den nya fas av RMNCAH-programmet som ska beredas 2021. Arbetet med att stärka kontrollsystemen inom hälsosystemet fortsätter och har resulterat i att dryga 1,7 miljoner kronor har betalats tillbaka inom ramen för vårt stöd till hälsoministeriet. Andelen livsavgörande sjukhusutrustning som fungerar och används på ett ändamålsenligt har ökats tack vare reparation och tekniskt stöd från ingenjörspersonal som finansieras av Tropical Health and Education Trust. Hälsoministeriet planerar att anställa alla ingenjörer som utbildats inom projektet under 2021.³⁹

Mål 2.2. Ökad tillgång till och respekt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Strategimål

2018	2019	2020

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går bakåt. Under de två senaste åren ser vi en gradvis tillbakagång vilket är oroande. Mödradödligheten ökar nu⁴⁰ och vi ser en uppgång i tonårsgraviditeter.⁴¹ Nyföddhetshälsa är på stadig tillbakagång vilket är allvarligt. Dessutom, på grund av familje- och samhällsstrukturer som inte stöder sexuell och reproduktiv hälsa (SRHR), har få ungdomar tillgång till eller använder SRHR-tjänster. Under hösten pågick en organiserad kampanj i flera länder i södra Afrika, inklusive Zambia, med stöd från amerikanska evangelister i syfte att stoppa sexualundervisning i skolorna. Sidas partners i civila samhället mobiliserade dock ett motstånd till stöd för regeringens linje och den heltäckande sexualundervisningen, vilken ingår som del i läroplanen, fortsätter i landets skolor. Regeringen utlyste under fjolåret nationellt nödläge vad gäller mödradödsfall i landet och hälsovårdsministeriet betonade vikten av att förhindra mödradödsfall genom en komplex strategi som inkluderar förebyggande av oönskade graviditeter samt tillgång till säker abort.

Portfölj

2018	2019	2020

Portföljen är fortfarande relevant och återspeglar ett medvetet mål att arbeta tvärssektoriellt och holistiskt med ungdomar genom att kombinera sektorsövergripande insatser inom utbildnings-, media- och hälsosektorn. Portföljen hade ett utfall på 52,7 miljoner kronor under 2020 och omfattar fyra insatser

³⁵ Portföljen består av Reproductive, Maternal, Newborn, Child, Adolescent Health and Nutrition-programmet (51190008), Health Management in Hospitals (12106), Rolling Audits of RMNCAH (13104), UNICEF Essential Medicines (14294) och Equity Analysis (13939) (samt kopplade insats Save the Children).

³⁶ RMNCAH/N Overall final narrative report 2016-2020, pp 14-17.

³⁷ RMNCAH/N Scorecard Q1-Q2 2019, Q1-Q2 2020, Ministry of Health.

³⁸ RMNCAH/N Quarterly Progress report Q1 2020, p. 5.

³⁹ HTM-I project: Final ME Uptime results for 2nd project year, e-mail from THET dated 4 September 2020.

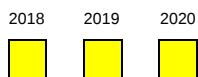
⁴⁰ Ministry of Health, Health Sector Performance Policy Meeting, December 9, 2020.

⁴¹ Save the Children, ZAMBIA COVID-19 RESPONSE NOVEMBER SITUATION REPORT #11, s. 4.

(samt en kopplad insats). Alla insatser lägger vikt särskilt vid unga flickors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter.⁴² Stöd till Marie Stopes Zambia fokuserar på att nå ut med hälsoservice och preventivmedel till kvinnor på landsbygden men också till fattiga kvinnor i tätbefolkade slumområden i Lusaka och Ndola. 2020 tvingades man omprogrammera kärnaktiviteter på grund av covid-19 och istället fokusera på att införskaffa preventivmedel och andra förnödenheter. Marie Stopes är en av få partners som har kunnat tillhandahålla leveranser av preventivmedel under covidpandemin medan det offentliga hälso- och sjukvårdssystemet lider av allvarlig brist på framför allt långsiktiga preventivmedel. Trots covid har antalet kvinnor som söker service varit stabilt under året och mer än 72 000 klienter har nåtts.⁴³ Ipas arbetar med hälsoprogrammet RMNCAH/N för att säkerställa att kvinnor och ungdomar har tillgång till säkra aborter, då USA (som del finansierar RMNCAH/N) inte kan finansiera någon form av abortverksamhet. Det finns nu 128 hälsocentraler som kan utföra säkra aborter.⁴⁴ År 2019 6833 mestadels unga kvinnor har sedan dess fått abortvård i form av en säker abort eller eftervård och cirka 2000 kvinnor valde att skaffa preventivmedel efter aborten.⁴⁵ Det saknas ett skarpare fokus på sociala normer och könsroller som till stor del påverkar ungdomars hälsobeteende och attityder. Mer behöver göras för att integrera normarbete i alla insatser inom hela strategiområdet och att arbeta med unga pojkar och män för att förändra normer och beteenden. Tikambe-projektet, som riktar sig till ungdomar med radio- och medieprogram kring SRHR, planerar under 2020 att lägga större vikt på normbildning och beteendeförändringar.

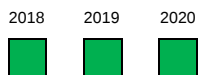
Mål 2.3. Förbättrat näringsintag för kvinnor, ungdomar och barn.

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet varken går framåt eller bakåt. Hämmad fysisk och mental utveckling (stunting) är fortfarande den viktigaste undernäringsutmaningen för Zambia. Även om en minskning sågs mellan 2013 och 2018 (från 40 procent till 35 procent) är det fortfarande ett folkhälsoproblem, med betydande geografiska skillnader - allt från 45,8 procent i norra provinsen till 29 procent i västra provinsen.⁴⁶ Inkomstskillnader, ojämlika könsnormer, barnäktenskap, brist på kvinnors ekonomiska egenmakt och låg utbildningsnivå bland flickor är viktiga drivkrafter för tillväxstörningar. Nuvarande näringsindikatorer visar att landet inte kommer nå de globala näringsmålen som fastställts av Världshälsoförsamlingen (WHA).⁴⁷ Under 2019 och 2020 har samarbetet mellan givare, myndigheter och multilateralerna ökat kring upprättandet och operationaliseringen av fas 2 av nutritionsprogrammet SUN. Programmet innehåller ett mångfacetterat paket med insatser över flera sektorer för att effektivt bidra till en minskning av tillväxstörningar på små barn.⁴⁸ Stärkt givarsamarbete och ett gemensamt lärande och utvärderingar har ökat sannolikheten för framgång. Emellertid kvarstår svagheter i regeringens ledarskap och en begränsad budget för näringsinsatser då den zambiska regeringen fortsätter att definiera näring och livsmedelssäkerhet i termer av majsproduktion.⁴⁹ Dessutom befaras färre än 50 procent av distrikten i Zambia att nås av detta program om inte fler resurser tillkommer.

Portfölj

⁴² Portföljen består av Access to SRHR Marie Stopes (11597), Ipas Promoting SRHR and reducing maternal mortality (10313), RISE UNZA (12099), och O3 Zambia Programme (11211) (samt kopplade insatser Tikambe (BBC Media Action)).

⁴³ Marie Stopes Zambia Sida Update October-November 2020, p. 3.

⁴⁴ Ipas, Jan_June Semi Annual Progress Report.

⁴⁵ Ipas, Jan_June Semi Annual Progress Report.

⁴⁶ CSO, MoH, ICF. 2014. *Zambia Demographic and Health Survey 2013-2014*. CSO, MoH, ICF: Rockville, MD.

⁴⁷ UNICEF (November 2019) Supporting Implementation of MCDP II: Scaling Up Nutrition Phase II.

⁴⁸ UNICEF (June 2020 Scaling Up Nutrition Phase II Programme Inception Phase Report (November 2019) Supporting Implementation of MCDP II: Scaling Up Nutrition Phase II.

⁴⁹ The 2020 SUN movement Joint Assessment (Draft).

Sida bedömer att portföljen är relevant efter att den har justerats för att integrera ett starkare näringsfokus. Under 2020 finns tre insatser (samt en kopplad insats) som bidrog till målet med ett utfall på 36,0 miljoner kronor.⁵⁰ Portföljens relevans ökade med tillägget av insatsen Scaling up Nutrition phase II (SUN Phase II) genom UNICEF. Detta program tillgodoser mer systematiskt näringsbehov hos små barn, kvinnor och ungdomar genom ett multisektoriellt angreppssätt och i samordning med andra givare och aktörer i sektorn. WFP fortsatte att arbeta för att förbättra småbönders motståndskraft mot klimatförändringar parallellt med andra nödåtgärder som svar mot den torka som drabbade landets södra delar och fann att hushåll i torkdrabbade områden hade bättre förmåga att hantera krisen än de som inte fått något stöd.⁵¹ Några specifika resultat under 2020 inkluderar fördelningen av 5 519 ton av baljväxter (av ett totalt behov av 5 707 ton) som nådde totalt 648 833 personer (av ett totalt mål om 614 824 personer).⁵² Prioritet framöver kommer att vara att säkerställa att det nya hälsostödet genom regeringen kommer att ha ökat fokus på näring; att följa upp cash plus-komponenten i det sociala kontantstödsprogrammet som fokuserar på att förbättra barns näringsintag och att fortsätta att integrera näring i program relaterade till jordbruk, marknader och kvinnors egenmakt inom strategiområdet. Detta kommer att öka sannolikheten för att resultaten uppnås.

3.4 Stödområde 3. Miljö, klimat, förnybar energi samt hållbar inkluderande ekonomisk utveckling och försörjning

Mål 3.1. Hållbart nyttjande av naturresurser, ökad hållbar produktivitet och produktion i jordbruket, samt ökad motståndskraft mot klimatförändringar.

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går bakåt. Utvecklingen 2019 präglades av det svåra ekonomiska läget i landet samt av den extrema torkan i landets södra delar, som fick allvarliga konsekvenser för fattiga människor, särskilt på landsbygden och inom jordbruket och dess värdekedjor. Det är uppenbart att Zambia idag inte har den motståndskraft som behövs för att hantera en allt större klimatpåverkan. Den kraftigt försämrade ekonomin och den finansiella kris som landet genomgår innebär stora utmaningar 2020. Dessutom medför covid-19-pandemin allvarliga konsekvenser för Zambia. Småföretag har drabbats särskilt hårt och nästan hälften av landets företag har rapporterat att de riskerar att gå i konkurs inom de närmaste 12 månaderna.⁵³ Detta återspeglas i svårigheter för jordbruksproduktionen, särskilt då lantvaruaffärer som säljer utsäde, växtnäring och andra jordbruksprodukter till småbrukare har drabbats svårast. Då pandemin spritt sig i landet har störningar uppstått i livsmedelsproduktionen och dess värdekedjor, som äventyrar både nuvarande och framtida livsmedelssäkerhet. Detta har förvärrat situationen för fattiga människor i både landsbygd och stadsbygd, och i städernas snabbväxande ytterområden. Torka och klimatpåverkan har ytterligare förvärrat denna situation. Den norra provinsen drabbades särskilt hårt av översvämningar i mars / april 2020 samtidigt som lokal torka drabbade de södra och östra provinserna.⁵⁴ Skadeinsekter, särskilt s.k. härmaskar (armyworms) har också fortsatt att hota livsmedelssäkerhet och försörjning på Zambias landsbygd.⁵⁵ Klimatförändringarna drabbar landsbygden

⁵⁰ Portföljen består av Scaling up Nutrition phase II UNICEF(11210), Promoting nutritious foods WFP(11631) och Micronutrient Survey UNICEF(11861) (samt kopplade insatser RMNCAH/N).

⁵¹ WFP Drought in Zambia: Operational update.

⁵² WFP (June 2020) WFP Drought in Zambia: Operational update.

⁵³ Impact Capital Africa, COVID-19 Zambia Survey (June, 2020).

⁵⁴ IAPRI, Food Security Status Report, June 2020.

⁵⁵ IAPRI, Zambia Agriculture Status Report 2019.

särskilt hårt och det är uppenbart att Zambia måste arbeta för att stärka småbrukares motståndskraft att hantera klimateffekterna.

Portfölj

2018	2019	2020

Portföljen fortsätter att vara relevant även om det måste läggas större vikt vid kvinnor och ungdomar, där portföljen för närvarande är svag. Portföljen består av tre insatser (plus fyra kopplade insatser) med ett utfall på 18,4 miljoner kronor under 2020.⁵⁶ Fokus för portföljen är att stödja olika initiativ för klimatsmart jordbruk med metoder som fungerar trots negativ klimatpåverkan, samtidigt som produktiviteten ökar. Det kan vara grödor som klarar längre torrperioder eller plötsliga skyfall bättre, och som kan säljas till ett högre pris än majs som idag dominerar marknaden. Det förväntas att dessa initiativ kommer att öka hushållens motståndskraft mot olika typer av kriser och chocker, vilket direkt gynnar människor som lever i fattigdom. Det pågående stödet till MUSIKA och deras partnerföretag har resulterat i att 300 000 jordbrukare tillämpar klimatsmarta metoder och tekniker. Portföljen innehåller även en helt ny, treårig insats tillsammans med svenska kemikalieinspektionen KemI.⁵⁷ I en miljörevision av MUSIKA konstaterades att bekämpningsmedelshanteringen i Zambia i stort är bristfällig då olagliga kemikalier kommer in på marknaden. Målet med den nya insatsen är att KemI ska stödja och stärka Zambias kemikalieinspektion ZEMA i deras hanteringssystem och utveckla ett online-registreringssystem för att förbättra hanteringen av bekämpningsmedel i Zambia, vilket i följd kommer hjälpa Musika och deras partnerföretag att hantera kemikalier på ett bättre och säkrare sätt. Ett annat nytt initiativ i portföljen är INCREASE-projektet med SNV, där kombinationen av en (för rötning av gödsel till bränsle) biogasanläggning med klimatsmart jordbruk resulterat i förbättrad produktivitet. Hittills har cirka 1900 ha skogbevuxen mark kunnat bevaras eftersom biogas använts istället för vedeldning, och som resultat av projektet.⁵⁸ För att förbättra relevansen planeras insatsen utökas med ett större fokus på mejerinäringen och småskaliga mjölkbönder. I december 2020 startade ytterligare en insats, med fokus på livsmedelsproduktion, tillsammans med organisationen Technoserve. Insatsen kommer fokusera specifikt på att stärka kvinnor och unga.

Mål 3.2. Förbättrade möjligheter till hållbar försörjning, med fokus på produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, särskilt för kvinnor och ungdomar.

Strategimål

2018	2019	2020

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går bakåt. Privata företag har drabbats hårt av den djupa finanskrisen, som i sig grundats av en ohållbar statlig skuldsättning, utbredd korruption och klimatförändringar. Ekonomin förväntas krympa med 4,2 procent under 2020.⁵⁹ Arbetslösheten ökar, inkomstmöjligheterna minskar och ungdomar och kvinnor som ännu inte är på arbetsmarknaden är mest utsatta. Covid-pandemin har förvärrat den ekonomiska situationen där många företag tvingats lägga ner sin verksamhet och tusentals arbetstillfällen har förlorats. Särskilt drabbad är den informella sektorn, där 70 procent av de sysselsatta i Zambia verkar.

Portfölj

2018	2019	2020

⁵⁶ Portföljen består av Management of Pesticides KemI(13038), INCREASE SNV(12923) och Dairy Support (11863) (samt kopplade insatser MUSIKA Phase 3, IAPRI 2, WFP Nutrious Foods och Clean Cooking).

⁵⁷ KemI Technical Assistance to ZEMA on Pesticide Management.

⁵⁸ SNV INCREASE Climate Smart Agriculture and Biogas. Insatsnummer: 12923.

⁵⁹ The Minister of Finance announced in a Ministerial Statement to the National Assembly on 14th July that the Zambian economy was projected to decline by 4.2 procent in 2020.

Portföljen fortsätter att vara relevant, särskilt mot bakgrund av den ekonomiska nedgången och pandemin. Fyra insatser svarar mot målet (plus fyra kopplade insatser) med ett utfall på 43,9 miljoner kronor under 2020.⁶⁰ Samarbetet har en ledande roll i Zambia när det gäller marknadsutveckling och insatser för att stimulera investeringar och skapa jobb, särskilt inom jordbrukssektorn och på landsbygden. Detta har varit framgångsrikt och gett goda resultat, men Sida har sett behovet att öka riktade insatser mot kvinnors och ungdomars försörjningsmöjligheter. Inom projektet för kvinnors ekonomiska egenmakt och kapacitet haren innovativ app tagits fram, för att möjliggöra betalning av skolavgifter genom mobilappen MTN Mobile Money som testas i ett antal skolor.⁶¹ Projektet distribuerar också 44 000 enklare mobiltelefoner till kvinnor med låg inkomst och till andra utsatta hushåll som en nödgärd för att säkerställa att dessa nås av viktig information under covid-19-pandemin.⁶² Det partnerskap som Volvo, UNIDO, och yrkesskolan Zamita genomför för yrkesutbildning inriktat mot tunga fordon och maskiner visar bra resultat när det gäller kvinnors deltagande. Allt fler unga kvinnor får utbildning inom detta traditionellt mansdominerade område.⁶³ Samarbetet med Musika för att öka tillgång till marknader för enskilda småbrukare och som samtidigt stöttar små och medelstora företag, vilket på sikt skapar en hållbar inkluderande ekonomisk utveckling har fortsatt att visa positiva resultat. Sedan 2018 har 358 000 småbrukare (inklusive 94 000 kvinnor) varit involverade, i bärkraftiga affärer med uppköpare, återförsäljare och jordbruksföretag i hela Zambia och cirka 185 000 människor har ökat sina inkomster på grund av den ökade tillgången till marknader. Över 250 små lantbruk har förbättrat sin verksamhet avsevärt och ca 80 företagspartners har mobiliserat 10 miljoner USD har av privat kapital av för investeringar i distributions- och försäljningsnätverk på småskaliga lantbrukares marknad.⁶⁴ Flera avtal har justerats för att göra det möjligt för samarbetspartners anpassa sina arbetsmetoder, överleva krisen och planera för fortsatt verksamhet samt bibehålla de goda resultaten. Portföljen utökades i december 2020 med ett samarbete med Technoserve för livsmedelsproduktion – med fokus på arbetstillfällen för kvinnor och ungdomar.

Mål 3.3. Ökad kapacitet att bedriva hållbar handel, tillgång till marknader och värdekedjor för småskaliga lantbrukare, entreprenörer och företag.

Strategimål

2018	2019	2020

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går bakåt. Covid-19 har drabbat privata företag hårt. Trots krisen är den privata sektorn inom jordbruk och livsmedelsproduktion fortsatt den kanske viktigaste framtidssektorn för en livskraftig och hållbar ekonomi som inkluderar även fattiga människor i Zambia. Den ohållbara statsskulden, korruption och brist på tillgång till finansiella tjänster försvårar investeringar i landet. Ett IMF-program skulle öka förtroendet från både företag och banker, men ännu är förutsättningarna för att bedriva affärsverksamhet i landet ytterst osäkra. En svag ljusning syns i policyfrågor och lagstiftning.

Portfölj

2018	2019	2020

⁶⁰ Portföljen består av Farm Business Advisors IDE(51190126), Women's Financial Inclusion (12926), Volvo PPDP skills development (12895), WEE in agriculture (12890) (samt kopplade insatser Skills and Enterprise Development in the Energy Sector ILO, MUSIKA 3, Agroprocessing och UNCDF digital finance).

⁶¹ Mid Term Evaluation of Women's Financial Inclusion and Capabilities Project, NIRAS Sweden, June 2019, p. 6.

⁶² Operation Cash Shake Off Plan - Phone Distribution to Vulnerable Women and Households in Rural Areas in Zambia, FSDZ, May 2020.

⁶³ Vocational training Volvo UNIDO phase 2 PPDP.

⁶⁴ Musika Phase 3.

Portföljen är fortfarande relevant även om effekterna av pandemin har skadat små och medelstora företag. Fyra insatser bidrar till målet med ett utfall på 28,6 miljoner kronor under 2020.⁶⁵ Tillsammans verkar insatserna för ökad tillgång till marknader för lantbrukare som stöttar små och medelstora företag, vilket på sikt skapar en hållbar inkluderande ekonomisk utveckling. Resultaten har varit starka, med företag som når ut till nya marknader, konsumenter och hushåll som ökar deras inkomster.⁶⁶ Justeringar har gjorts i arbetsmetoder, ökad användning av digitala verktyg och reviderade tidslinjer och budgetar. Ett nytt initiativ har startat med UNCDF, med målet att möjliggöra tillgång till finansiering för digitalt aktiverade små och medelstora företag (fintechs och PAYGO-företag med produkter och tjänster för fattiga kunder) genom en garanti.⁶⁷

Mål 3.4: Ökad tillgång till förnybar energi och förbättrad energieffektivitet.

Strategimål

2018	2019	2020

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet varken går framåt eller bakåt. Den zambiska energisektorn domineras av det statliga elbolaget, som kämpar i motvind på flera områden, och med stora brister när det gäller kvalitet, prissättning och effektivitet. Energisektorn har också avsevärd påverkan på Zambias ekonomiska situation och skuldsättning. En kronisk brist på el där efterfrågan överstiger tillgången avsevärt, förvärrad av torkan och låga vattennivåer under flera år innebär regelbundet återkommande strömavbrott, som bromsar ekonomin i sin helhet. Elektrifiering på landsbygden är fortfarande under 5 procent, även om ett ökande antal människor drar nytta av decentraliserade solcellssystem för belysning, laddning av mobiler och för mindre elbehov. Det statliga elbolaget, med stora lån i utländsk valuta har betalningsproblem och den totala skuldsituationen är oklar. Några viktiga steg har ändå tagits mot kostnadstäckande tariffer och för ökad konkurrens. En viss marknad med privata och oberoende energiföretag, till stor del ”off-grid” (inte anslutna till det fasta elnätet) har etablerats och växer, men utmaningar finns både vad gäller ekonomi, teknikval och regleringar. Under de senaste månaderna har regeringen dock genomfört åtgärder som har liknats vid expropriering av privata energiinvesteringar, vilket tillsammans med inställda betalningar till långivare har höjt riskuppfattningen i energisektorn (för övertagande av privata tillgångar). Vidare har covid-19 i hög grad påverkat off-grid sektorn genom rörelsebegränsningar och minskade intäkter i kombination med högre kostnader (för importerade varor).

Portfölj

2018	2019	2020

Portföljen bedöms som relevant, även om pandemin medfört förseningar och svårigheter för samarbetspartners.⁶⁸ Sex insatser (samt två kopplade insatser) svarar på detta mål med ett utfall på 46,7 miljoner kronor under 2020.⁶⁹ Portföljen syftar till att öka tillgången med en ökad andel förnybar energi samt en effektivare energianvändning. Sverige har sedan lång tid gett stöd till landsbygdselektrifiering och till förbättringar för att säkerställa elförsörjningen. Satsningen Beyond the Grid Fund som startades av Sida och ambassaden 2016 har hittills lett till att cirka 870 000 personer har fått tillgång till el och cirka

⁶⁵ Portföljen består av UNCDF digital finance (13733), MUSIKA 3 (11097), IAPRI (12160), Agroprocessing (12896) (samt kopplad insats Promoting nutritious foods WFP).

⁶⁶ MUSIKA Q1 2020 rapport, s. 1.

⁶⁷ UNCDF Financing Inclusive Digital Economy in Zambia.

⁶⁸ Rehabilitering av Karibadam försetter men med förseningar på grund av Covid (Kariba dam Rehabilitation Project, Dam Safety Panel of Experts Report Tenth Mission, June 2020, p.1).

⁶⁹ Portföljen består av Beyond the Grid (12534), Skills and Enterprise Development in the Energy Sector ILO(12727), Clean Cooking (12898), Biogas (51190104), Connection Subsidies (11230) och Kariba dam Rehabilitation Project (51190092) (samt kopplade insatser UNCDF digital finance och MUSIKA 3).

1700 nya jobb har skapats. Fonden har också lyckats mobilisera 350 miljoner kronor i ytterligare finansiering.⁷⁰ En ny upphandlingsrunda pågår, inte bara i Zambia utan i ytterligare tre länder.⁷¹ Ett resultatbaserat stöd till landsbygdselektrifiering genom Världsbanken (Electricity Service Access Project) har gett ytterligare 90 000 personer tillgång till det nationella elnätet med subventionerade anslutningsavgifter.⁷² Inga väsentliga förändringar planeras för portföljen på kort sikt. Över 20 000 personer kunde genom SNV:s projekt (E4A) som avslutades 2020 använda biogas för delar av sitt energibehov och över 3000 biogasanläggningar byggdes inom ramen för projektet. Då biogasen främst använts för matlagning, och därmed ersatt ved- och koleldning, förbättrades levnadsmiljön för över 17 000 kvinnor och barn, när de hälsofarliga utsläppen av sot och partiklar minskade exponeringen för föroreningar på grund av tillgång till ren energi. I juni 2020 startade en ny insats för att undersöka förutsättningarna för att skapa en större marknad för matlagning med renare och förnybara bränslen, främst biogas och andra biobränslen.⁷³

4. Implikationer och rekommendationer

I denna fördjupade strategirapport har ett antal oroande trender belysts, vilka kommer att kräva nya strategiska prioriteringar framöver. Sida har identifierat tre långsiktiga strategiska frågor, som är relevanta för samtliga stödområden, och som bör beaktas i det framida arbetet för att säkerställa resultat:

- **Ojämlighet.** Fattigdomsanalysen har tydligt visat att den främsta underliggande orsaken i Zambias utvecklingsutmaning är ojämlikhet, då den tidigare ekonomiska tillväxten inte förmått att inkludera de fattiga. Ojämlighet mellan könen, där såväl kvinnas status som inkomst är lägre än mannens, samt inkomstkillnader i stort är de tydligaste exemplen på ojämlikhet. Dessa strukturella faktorer hindrar vidare människor från att komma ur fattigdom. Sida förordar därmed är stärkt fokus på ojämlikhet.
- **Sociala normer.** Den fördjupade analysen visar att en av de viktigaste underliggande orsakerna till ojämlikhet, inkl. bristande jämställdhet i Zambia är sociala normer. Därför behöver Sida ta ett mer systematiskt grepp om sociala normer, i både den normativa dialogen med institutioner och i arbetet med norm- och attitydförändringar hos individer och samhällen. Övervägas bör om samtliga insatser bör integrera ett tänk kring sociala normer.
- **Katalytisk förändring.** Biståndet till Zambia minskar samtidigt som behoven ökar, inte minst på grund av pandemin och skuldkrisen. Strategiska prioriteringar och val av insatser med potential att ha goda katalytiska effekter är därför avgörande. Delvis innebär detta att multiplicera de svenska insatserna genom noggrant samarbete med andra viktiga aktörer, inklusive EU, FN och IFI. Det innebär också att mobilisera nya aktörer och nya finansieringskällor.

4.1 Implikationer

Även om läget i landet gradvis försämrats är de förändringar som skett i strategikontexten inte av en sådan omfattning att större förändringar behövs i den nuvarande strategin. Sidas bedömning är att strategin är fortsatt relevant och att genomförandet kan fortsätta i enlighet med de förändringsteorier som utvecklats och justerats under strategigenomförandets gång. Strategin har nu passerat halvtid och portföljen är i stort

⁷⁰ www.bgfz.org.

⁷¹ www.bgfz.org.

⁷² Implementation Status & Results Report Electricity Service Access Project P162760, The World Bank, May 2020.

⁷³ Clean and Energy efficient cooking / fuel switch.

sett fullt utbyggd, vilket möjliggör större fokus på uppföljning och på att utveckla Sidas roll som dialogdrivare, innovatör och facilitator med följande prioriteringar:

Fattigdom i fokus. Sida har redan kommit långt i arbetet med att möjliggöra utveckling som prioriterar de allra fattigaste. Under 2021 ska Sida, i samband med framtagandet av strategiunderlag, fördjupa MDPA:n. Detta för att få en än tydligare bild av pandemins och den ekonomiska krisens effekter för fattiga och sårbara människor. Nya metoder för uppföljning och lärande från Poverty Toolbox inklusive fördjupade portföljanalyser och digitala fältbesök ska prioriteras. Sida ska även stärka samarbetspartners arbete med att nå de allra mest utsatta och sårbara, särskilt kvinnor och ungdomar.

Strategisk kommunikation. Sida jobbar aktivt med normativ dialog och kommunikation. Under 2021-2022 ska Sida förstärka den normativa dialogen och strategiska kommunikationen, samt fördjupintegrationen med Team Sweden. Synergier med regionala och globala finansierade insatser som är relevanta för Zambia som kan förstärka det svenska budskapet ska identifieras.

Innovation. Under 2021-2022 ska Sida sträva efter innovation inom insatserna genom medvetet risktagande, systematisk lärande och nya metoder samt öka digitaliseringen inom insatserna för att nå bättre resultat.

Anti-korruption. Under 2021-2022 ska Sida arbeta mer strategiskt med anti-korruption. Vi ska tillämpa en helhetsansats där vi 1) bygger en gedigen förståelse för korruption, 2) drar lärdomar från pågående strategiska insatser inom social trygghet och hälsostöd, 3) fördjupar integrationen av anti-korruption i insatsportföljen, och 4) förstärker samordning med andra aktörer inom anti-korruption.

4.2 Rekommendationer

Givet de makroekonomiska framstegen som gjordes under början av 2000-talet minskade antalet givare i Zambia i början av de senaste decennierna. Den tidigare ekonomiska utvecklingen till trots förblir Zambia ett av världens mest ojämlika länder och fattigdomen kommer att öka i spåren av den ekonomiska krisen och covid-pandemin. Det internationella biståndet utgör idag en mindre del av landets ekonomi, varför strategiska prioriteringar och val av insatser med potential att ha goda katalytiska effekter är avgörande för att skapa mervärde. En framtida strategi bör fortsätta att bygga på de tydliga mervärden som det svenska stödet har, liksom på de områden och relationer som visat goda resultat. En viss ökning av strategivolymen föreslås.

I ljuset av det minskande demokratiska utrymmet föreslår vi en fortsatt kombination av statliga och icke-statliga samarbeten, på nationell och subnationell nivå. Detta inkluderar dels stöd till aktörer som ställer krav på staten vad gäller respekten för mänskliga rättigheter, dels stöd för att bidra till statens förmåga att leverera på dessa åtaganden och bidra till ett öppet demokratiskt samhälle.

Sida bedömer att alla tre stödområden i den nuvarande strategin är relevanta, men föreslår att dessa indelas i fyra stödområden i enlighet med regeringens biståndspolitiska ramverk, samt att antalet undermål begränsas i förhållande till nuvarande strategi för ökat fokus och effektivitet. De fyra stödområdena i uppdraget är ömsesidigt stärkande och det finns stor potential att utveckla en portfölj med starka synergier mellan insatser och mellan stödområden. Fokus på rättvisa, jämlikhet och inkludering bör utvecklas. Förbättrat näringsintag föreslås integreras i mål för hälsa, socialt skydd, jordbruk och marknader för att få större genomslag, snarare än att stå som ett enskilt undermål. Följande stödområden rekommenderas:

1. Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet

Detta område kan omfatta starkt respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, inklusive minskad korruption, samt ökad jämställdhet.

2. Jämlik hälsa

Detta område kan omfatta ökad och mer jämlik tillgång till hälso- och sjukvård med fokus på kvinnor, ungdomar och barn, samt ökad tillgång till och respekt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR).

3. Inkluderande ekonomisk utveckling

Detta område kan omfatta förbättrade möjligheter till produktiv sysselsättning med anständiga villkor, ett hållbart och motståndskraftigt lantbruk med fokus på förbättrad livsmedelstrygghet och försörjning, samt ökad social trygghet för de mest utsatta.

4. Miljö, klimat och hållbart nyttjande av naturresurser

Detta område kan inkludera hållbar förvaltning och hållbart nyttjande av naturresurser inklusive biologisk mångfald, ökad motståndskraft mot klimatförändringar, samt ökad tillgång tillförnybar energi och förbättrad energieffektivitet.

5. Bilagor

P6 Annex to Strategy Report 2020 for Zambia 2018-2022

All data in report is per December 31, 2020. It is an annex to the Strategy Report submitted to the Ministry of Foreign Affairs.

Average Annual Strategy Amount 2020: 450 000 KSEK

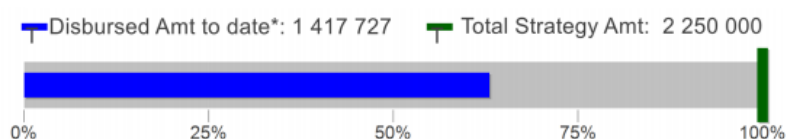
Total Strategy Outcome 2020: 475 130 KSEK

Table 1. Financial Overview 2020 per Area of Support/Objective in Strategy

Strategi	Stödområde	Mål	Utbetalat 2020
Strategy	Areas of Support	Objective	Outcome 2020 (KSEK)
Zambia 2018-2022	Total		475 130
	Not allocated to area of support	Not allocated to result	4 500
		Total	4 500
	Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet	Förbättrad kapacitet och ökat demokratiskt utrymme för att kunna verka för och stärka mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.	39 890
		Ökad jämställdhet särskilt avseende politiskt deltagande och ekonomisk egenmakt.	31 114
		Ökad social trygghet för människor som lever i fattigdom.	78 792
		Förbättrade förutsättningar för demokratisk samhällsstyrning, minskad korruption, ökat ansvarstagande och ansvarsutkrävande i offentliga institutioner.	23 800
		Stärkt kapacitet i offentliga institutioner, inklusive kapacitet att mobilisera ytterligare aktörer och resurser för hållbar utveckling.	2 926
		Total	176 523
	Jämlik hälsa, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt nutrition	Ökad och jämlik tillgång till hälso-och sjukvård med fokus på kvinnor, ungdomar och barn.	72 410
		Ökad tillgång till och respekt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.	52 727
		Förbättrat näringsintag för kvinnor, ungdomar och barn.	35 962
		Total	161 100
	Miljö, klimat, förnybar energi samt hållbar inkluderande ekonomisk utveckling och försörjning	Hållbart nyttjande av naturresurser, ökad hållbar produktivitet och produktion i jordbruket, samt ökad motståndskraft mot klimatförändringar.	18 383
		Förbättrade möjligheter till hållbar försörjning, med fokus på produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, särskilt för kvinnor och ungdomar.	39 410
Zambia 2018-2022	Miljö, klimat, förnybar energi samt hållbar inkluderande ekonomisk utveckling och försörjning	Ökad kapacitet att bedriva hållbar handel, tillgång till marknader och värdekedjor för småskaliga lantbrukare, entreprenörer och företag.	28 551
		Ökad tillgång till förnybar energi och förbättrad energieffektivitet.	46 664
		Total	133 008

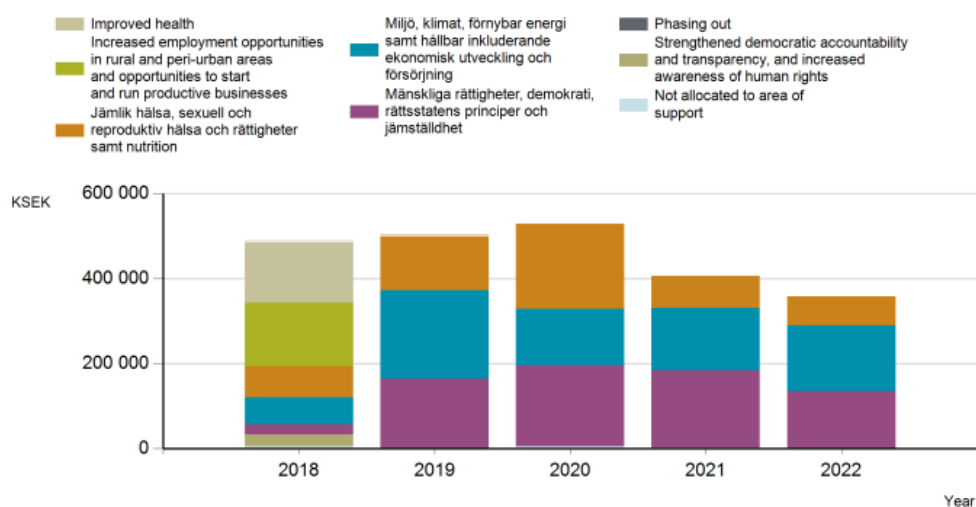
Table 2. Total Strategy Amount and Disbursed Amount During the Strategy Period (KSEK)

Strategy is in its 3rd year with total duration of 5 years.

* Note that the Disbursed Amt to date includes even payments made in the last year of the previous strategy, 285 118 KSEK

Table 3. Agreed Amounts per Area of Support for the Strategy Period

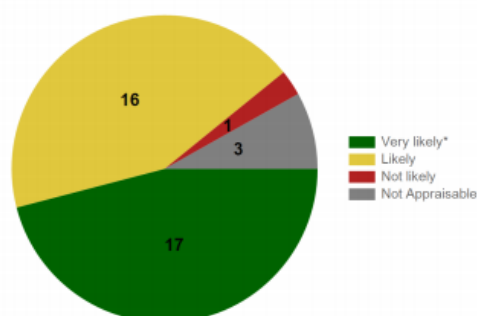
Information on area of support/objective in strategies was phased into Sida's systems starting 2012, but is incomplete up to 2015. This relates only to system generated data. Sidas contributions have always been assessed in relation to decided strategies incl. areas of support and objective (and previously areas and subareas). Correct information on division per area of support for 2015 and earlier is available in the previous strategy reports.

Table 4. Assessment of the Likelihood of Achieving the Contribution Objectives

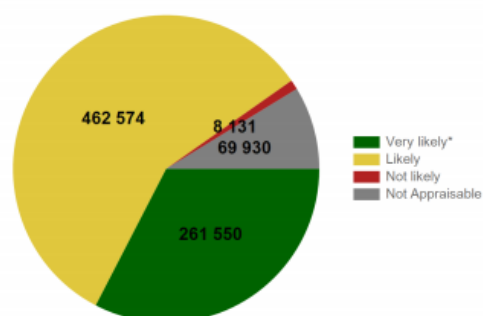
The two pie charts show the assessments of the likelihood of achieving the objectives of the contributions included in the strategy portfolio as per (4.1) contributions and (4.2) accumulated disbursed amount. The data is system-generated and aggregated based on the *Conclusion on Performance* (CoP) in Trac. In connection with the CoP, the question of the likelihood of achieving the contribution objective is answered according to a four-point scale, namely:

1. Very likely
2. Likely
3. Not likely
4. Not appraisable¹

4.1 As per Contribution

4.2 As per Accumulated Disbursed Amount (KSEK)

* Agreements newer than one year are assessed as "very likely" by default.

** Assessments made in Trac 6 have not been migrated since some questions in Trac 7.0 are new and have no equivalent in earlier versions of Trac. Therefore, the assessments made in Trac 6 are grey.

¹ Assessment "Not appraisable" is justified in cases when:

- There is not enough data to make an assessment (eg in difficult environments or late reports)
- The context of the contribution has changed significantly (eg natural disaster, coup d'état, extensive staff change of partner, corruption claim or similar.)
- The contribution itself has changed significantly (eg, the goal, scope, or timeframe of the contribution has been changed)

Table 5. Outcome on All Appropriations in the Selected Country/Region (incl. Country Allocation)

	Anslagspost	Utfall 2020 (KSEK)	Avtalad bemyndiganderam (KSEK)
ID03 Partner country ENG	Appropriation	Outcome 2020 (KSEK)	Agreed frame of Outstanding commitments (KSEK)
Zambia	103 Stöd genom svenska organisationer i det civila samh (7 1:1.5)	20 471	0
	106 Afrika (7 1:1.9)	475 112	960 562
	113 Kapacitetsutveckling och Agenda 2030 (7 1:1.28)	2 970	2 375
	Total	498 552	962 937

The first three digits is a Sida-internal code. The numbers in brackets after the title is the appropriation number in the Swedish state budget, for example (7 1:1.6) is expenditure area 7, appropriation area 1:1, appropriation 6 = Asia. Appropriations 30, 31 and 33 are managed by the MFA and administered by Sida.